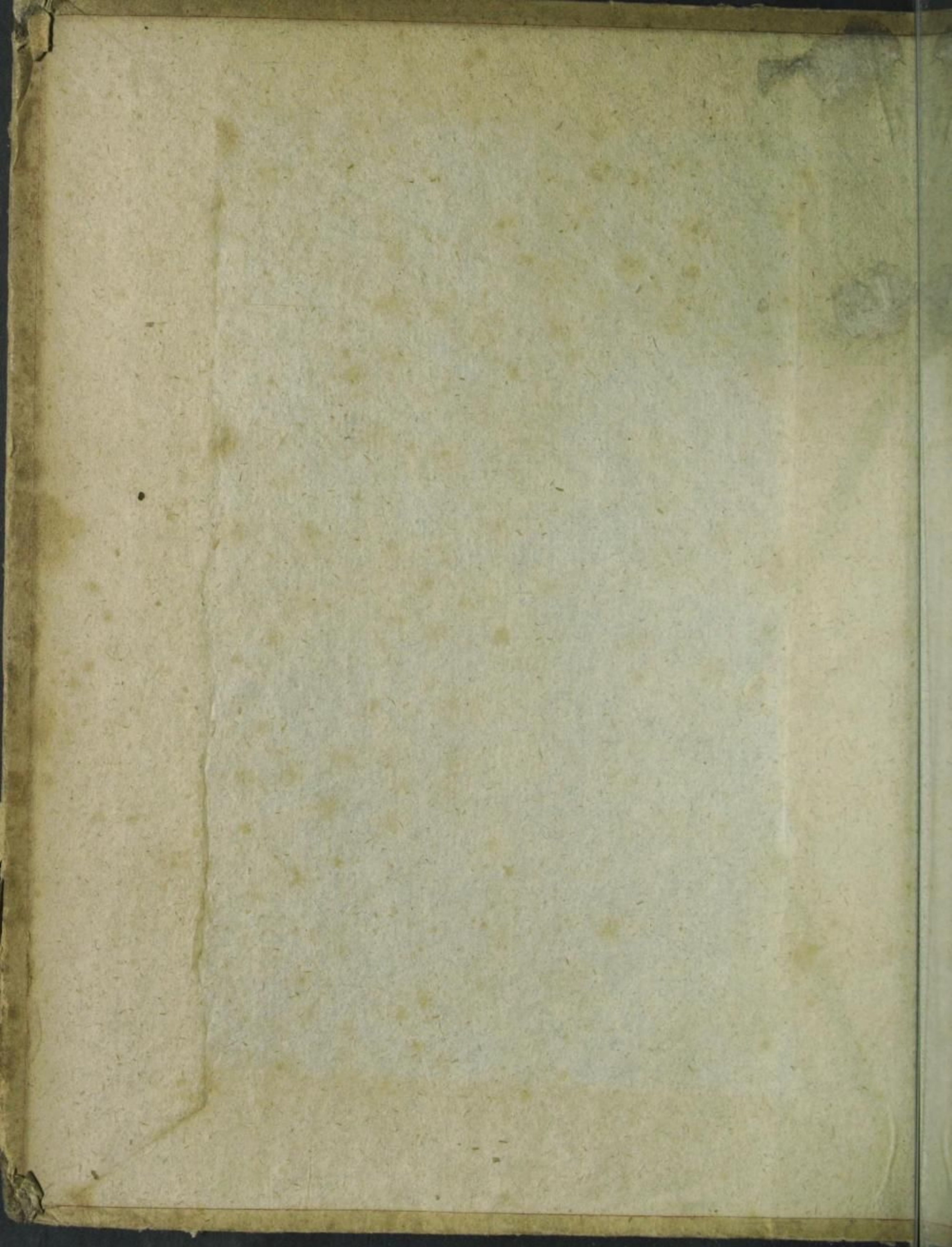




ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΤΗΡΑΡΙΑΕ

SPECIMEN III.

Q V O

PROPHYLAXIN MORBORVM

SISTIT ET

PANEGYRIN MEDICAM

LIPSIAE D. XVI. AVGVSTI MDCCXLVIII.

INDICIT

D. IOHANNES ERNESTVS
HEBENSTREIT

THERAPIAE P. P. ORDINARIVS FACVLTATIS MEDICAE DECANVS
ACADEMIAE DECENVIR COLLEGII MAIORIS PRINCIPVM H. T
PRAEPOSITVS, APVD LIPSIENSES POLIATER,
CONSTITVTVS AD HVNC ACTVM

PROCANCELLARIVS.

3

THEORY OF THE
ARTS OF THE
LIBRARY IN MORAVIA
AND SLOVAKIA
BY
JAN KUBICKY
OF THE
LIBRARY OF THE
CZECH REPUBLIC
IN PRAGUE
PUBLISHED BY
THE
LIBRARY OF THE
CZECH REPUBLIC
IN PRAGUE
1964



um duplex sit medici officium, alterum quod reipublicae causa gerit, alterum quod singulis praestat, illud tamen primarium censetur, quo valentium ac aegrotantium salutem curat.^{a)} Sanitatis tuendae negotium, sit licet praestantior medicinae

α) Δύο ἐστὶν τὰ πρῶτά τε καὶ μέγιστα μόρια τῆς τέχνης: Καλῆται δὲ τὸ μὲν ἕτερον αὐτῶν ὑγιανόν, τὸ δὲ ἕτερον θεραπευτικόν, ἑμπάλιν ἔχοντα πρὸς ἀλλήλας τὰς ἐνεργείας: ἔγχε τῷ μὲν φυλάττει τῷ δὲ ἀλλοιῶσαι πρόκειται τὴν περὶ τὸ σῶμα κατάστασιν: ἐπὶ δὲ καὶ ἐξιῶματι καὶ χρόνῳ πρότερόν ἐστι ὑγίεια νόσος, καὶ δὴ καὶ καὶ ἡμᾶς ὅπως ἂν τις ταύτην φυλάττειεν, ἐπισκέψαι πρότερον, ἐφεξῆς δὲ καὶ ὡς ἂν τις ἄρῃται τὰς νόσους ἐξιῶτο. Κοινὴ δὲ ἀμφοτέροις ὁδὸς τῆς εὐρέσεως, ἡ γνῶσις μὲν ὅποια τις ἐστὶ διάθεσις τοῦ σώματος, ἣν ὑγίαν ὀνομάζομεν ἢ γὰρ τοι ἔτε φυλάττειν αὐτὴν παρῆσαν ἢ δὲ ἀνακτᾶσθαι διαφθαρμένην ὁμοίᾳ ἂν ὁ μὲν ἀγνοῶν τὸ παρὰ πᾶν. GALENVS ὑγιανῶν λόγ. α.

Τῆς περὶ τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου τέχνης μιᾶς ἔσσης δυὸ αὐτῆς ἐστὶ τὰ πρῶτα καὶ μέγιστα μόρια τὸ μὲν πρῶτον ὑγιανόν τὸ δὲ ἕτερον

Duae sunt primae et maximae partes artis. Vocatur altera quidem illarum Hygiene, altera Therapeutice, quae mutuas erga se inuicem habent facultates, nam illi quidem seruare huic autem mutare incumbit corporis constitutionem. Quia autem et dignitate et tempore prior est sanitas morbo, oportet adeoque nos, qua ratione aliquis illam custodire possit considerare primo, deinde etiam quomodo quis optime morbos sit expulsiurus. Communis autem vtrisque via, inueniendi (auxilia), si quis cognoscat, qualis sit illa corporis constitutio, quam sanitatem appellamus, neque enim conseruare praesentem nec recuperare amissam quis poterit, qui ignorat, qualia ante fuerint omnia.

Quae corpus hominis attinet, arte una existente, duae eius sunt primariae et maximae partes, prima Hygiene al-

tera,

nae pars ^{b)}), attingere nunc nolo, cum illud a Therapia alienum ^{c)} suis propriis limitibus circumscribatur; Cum autem Hygiene duplici sensu accipiat, ^{d)} altero, quo absolutissimam sanitatem optimae diaetae legibus regit, altero, quo dubiam erigit et morbos germinantes opprimit, oportet sane alteram hanc eius partem therapiae tribui, quandoquidem sola diaeta ad morborum causas in corpore iam praesentes et effectum

ραπευτικόν, ἐπὶ δὲ καὶ τῷ ἀξιώματι καὶ τῷ χρόνῳ πρότερόν ἐστι ὑγία νόσος καὶ δὴ καὶ καὶ ἡμᾶς, ὅπως αὐτὴς τούτην φυλάξοιεν ἐσκεψάμεθα πρότερον. AET. Tetrab. I, Serm. IV. Cap. I.

b) τὸ δ' ὑγιανόν ἐ μόνον ὡς μέρος ἰατρικῆς, ἀλλὰ ὡς κάλλιον τῆς θεραπευτικῆς, προτάττεται αὐτῇ. πολὺ γὰρ ἄμεινον τῆς ἀπαλάξαι τῆς νόσου, τὸ μήτε τὴν ἀρχὴν εἶσαι νοσήσαι, ὥσπερ καὶ κυβερνήτῃ ἀιρετώτερον, τὸ πρὶν εἰς χιμῶνα ἐμπεσεῖν διαπεραιώσασθαι, ἢ χιμαζέντα καὶ κινδυνεύσαντα ἐκφυγεῖν.

GALENVS Introduc. seu medicus c. 2

c) τὸ ὑγιαῖνον σῶμα ἔδεν τῆς ἰατρικῆς δῆται ἔδεν ἀφελείας, ἱκανῶς γὰρ ἔχει, ὥστε ὑγιαίνων ἔδεν ἰατρῷ φίλος PLATO in Lyfide. Οἱ ἐν τὰ σώματα ἔχοντες φαρμακένεσθαι, ἐργῶδες. HIPPOCR. Aph. Sect. II. 37.

τῆς ὑγιανῶς ἔχοντας τὰ σώματα ἐργῶδες καθάρειν. AET. Tetrabibl. I. Serm. III. c. 23.

d) Διαφέρει δὲ ἐν τῷ ὑγιανῷ πάλιν, τὸ ἐν ὑγίᾳ διατηρῆσαι τῆς προφυλάξαι νόσου ἐπίστασας, τὸ μὲν γὰρ διὰ τῆς συνήθους διαίτης περιγίνεται, τὸ δὲ ἤδη δῆται θεραπευτικῶν βοηθημάτων εἰς τὸ ὑποκαταλαμβάνεσθαι καὶ προσδιαλύσαι μέλλουσαν συνίστασθαι νόσον, ὅσα γὰρ ἤδη γινόμενα πάθη ἴσται, ταῦτα καὶ πρὶν ἢ γενέσθαι, καλῶς συστήναι: GAL. Introductio seu Medicus, c. 8.

tera, Therapia, cum autem et dignitate et tempore prior sit sanitas morbo, oportet etiam nos, qua ratione quis eandem custodire possit, dispicere primum.

Hygiene non tantum ut pars medicinae, sed etiam ut pulchrior ipsi therapiae praefertur. Multo enim melius, illo, quo quis morbum abigit, illud, non finire morborum fieri principium, uti et gubernatori praestabilius, ante quam in procellam incidit, ad portum deuehi, quam procellis exagitatum et pericula subeuntem vix effugere.

Sanum corpus Medicina haud eget nec ministerio, bene enim sese habet, ut sanus nemo medicum amet.

Qui corporibus bene se habent, pharmacis uti negotiosum.

Bene valentes ad corpus negotiosum nimis est purgare.

Differt in sanitatis tuendae negotio iterum illud, quod hominem in sanitate conseruare dicitur ab illo quod est praecauere morbos imminentes, illud enim per attemperatam dietam perficitur, hoc autem therapeuticis auxiliis indiget ad praeuertendum et mature soluendum, consistere volentem morbum, quae enim iam factos morbos sanant, ea etiam priusquam fiunt, impediunt ne consistant.

etum suum proxime edituras, penitus subigendas, haud sufficit, licet illa multum possit. ^{e)} Proinde falcem in alienam messem misisse haud videbor, si artem, quae sanitatem labantem erigit et morbos in ortu suo suffocat, prophylaxin puta, meam fecero, quandoquidem illa circa hominem versatur qui restituendus est, quique circa aliquam sanitatis particulam iam deficit, dum errores commisit, qui morbum inducere possunt ac solent, licet mutationem abinde factam nondum perceperit. ^{f)} Veteres sane prophylacticam artis partem ab illa quae sanitatem tuetur, separauerunt, eique dederunt hominem nondum aegrotantem, in quo tamen iam causae morbum facturae adsunt. ^{g)}

Lice_t

e) GALENVS quod ad senectutem, nullo morbo oppressus peruenerit diaetae beneficio factum esse praedicat:

Κατάγε τὴν τῶν παίδων ἡλικίαν καὶ πρὸς ἔτι τῶν ἐφήβων τε καὶ μνησίων, ἐκ ὀλίγαις ἔδῃ μικραῖς ἐάλωμεν νόσοις ἀλλὰ μετὰγε τὸ ἔκαστον ὁγδοὺν ἔτος ἀπὸ γενετῆς ἐμαυτὸν πέρας, ὡς ἐστὶ τις ὑγιεινὴ τέχνη, τοῖς προτάγμασιν αὐτῆς ἡκολούθησα πᾶρ ὅλον τὸν ἐξῆς βίον ὡς μηκέτι νοσήσκει νόσημα μηδὲν, ὅτι μὴ σπάνιον πᾶ πυρετὸν ἐφήμερον. ὑγιεινῶν λόγ. ε.

Πολλοὶ ἔστι μοχθηροῖς ἐντραφέντες ἀκολαστότερον ἢ ἀργότερον διατρίμενοι, διαφθέρουσι φύσεως χρηστᾶς ὥσπερ ἂν πάλιν ἐνίοι βίῳ σώφρονι καὶ γυμνασίοις εὐκλείροις ἐπανορθώσαντο τὰ πολλὰ τῶν ἐλαττωμένων. GALENVS ὑγιεινῶν λόγ. β.

f) Ἦν ἂν ἐν πόσεσι καὶ προσφοραῖς ἢ τισὶ πένοις καὶ ἀταξίαις ἑτέραις τυγχάνωμεν γεγιγνότες, τὸ δὲ σῶμα μηδεμίαν ὑπόψιν παρέχῃ μηδὲ προλήψιν, ὁμοίως δὲ φυλάττεσθαι καὶ προκαταλαμβάνειν. PLVTARCHVS ὑγιεινὰ παραγγέλματα.

g) τὸ προφυλακτικὸν μέρος τῆς τέχνης ὃ δὲ καλεῖσιν ἰδίως προφυλακτικόν, ὅταν γὰρ ἦτοι πληθὺς τι χυμῶν, ἢ φαυλότης ἢ ἐμφραξίς ἢ

Iuxta puerilem aetatem et prope pubertatis ac adolescentiae tempus non paucis nec paruis capti fuimus morbis, sed post vigesimum octauum annum a natiuitate, mihi persuadens, esse aliquam artem sanitatis seruandae, illius praecepta secutus sum per omnem abinde vitam, vt nullo morbo vnquam laborarem praeter tenuem quandam aliquoties ephemeram.

Multi moribus turpibus innutriti liberalius aut segnius victitantes corrumpunt naturas optimas, sicut iterum quidam vita sapiente et exercitiis opportunis correxerunt multa eorum quae infirmata erant.

Si in potu et cibo aut quibusdam laboribus aut erroribus aliis lapsi fuimus, corpus autem nullam suspicionem exhibeat, nec praesensum, nil minus cauere nos oportet et morbum praeuertere.

Prophylacticam artis proprie omnino appellant eam quae cauere docet quando enim iam plenitudo succo-
rum

Licet enim actionum nulla haecenus subruta sit aut penitus euerfa, est tamen alicubi in humoribus ac solitis abscondita materies, quae magnos naturae motus proxime excitabit. Equidem praeter sanitatem et morbum nihil eius, quod medicum attinet, esse videbitur. Verum rationibus haud carere arbitror veteres, quando statum aliquem inter optimam sanitatem et morbos medium^{h)} nominant, id quod non vno sensu intellectum volunt. Cum ad sinceram integritatem virium animi et corporis, exquisitissima ea omnia esse debeant, quae sanitatem faciuntⁱ⁾ fuerunt Galeni tempore, qui intemeratam actionum inte-

Φθαρτικὴ δύναμις ἐγγίνηται τῷ σώματι κίνδυνος ἐστὶ νοσῆσαι τὸν ἄνθρωπον. ἔνεστι γνωρίζειν αὐτὰ διὰ τινῶν συμπτωμάτων ἃ μέσσω, τῶν δὲ τοῖς ὑγιαίνουσι ὑπαρχόντων καὶ τῶν τοῖς νοσῶσι συμβαινόντων, ἕτω μὲν σμικρὰ τοῖς μεγέθεσι καὶ ἀδυνῆ ταῖς δυνάμεσι ὥς μηδέπω κωλύεσθαι πρὸς αὐτῶν, τὰς συνήθεις ἐκάστη πράξεις, ἕτω σμικρὰ ὥς μήπω τὸν ἄνθρωπον ἀνακμάζεσθαι κλινῆρη γενέσθαι GAL. de Constit. med. c. 19.

h) τῶν σωμάτων τινὰ τὰ δ' ὑγιεινὰ καὶ τὰ νοσώδη καὶ τὰ ἑτέτερα τετύχηκεν ὄντα. GALENVS de arte medica.

i) τὴν τοιαύτην κατατάσιν, ἐν ᾗ μήτε ὀδυνώμεθα μήτε ἐν ταῖς κατὰ τὸν βίον ἐνεργείαις ἀμποδιζόμεθα, καλῶμεν ὑγίαν. GAL. ὑγιανῶν λόγος α.

τῶν ὁργανικῶν σωμάτων ὑγίαν ἐν διαπλάσει καὶ ἀριθμῷ καὶ ηλικιότητι καὶ συνθέσει τῶν ὁμοιομερῶν συνίσταται. GALENVS ibid. et eodem Sermonis nexu:

Ἡ τῶν ὁμοιομερῶν εὐκрасία καὶ διάπλασις καὶ θέσις ἀριθμός τε καὶ ηλικιότης τῶν ἐνεργειῶν εἶναι αἰτία, καὶ ὥς ἐν πλάτει ταῦτα πάντα εἶναι καὶ ὥς καὶ ἕκαστον ἄνθρωπον ἴδια.

rum aut prauitas aut infarctus aut putrefaciendi vis infuerit corpori, periculum est ne aegrotet homo; Licet intelligere ea, per accidentia quaedam quae media inter ea quae fanis fiunt aut aegrotis accidunt, ita quidem tenuia magnitudine, et imbecillia viribus, ut ne impediantur quidem per illa consuetae vnicuique actiones, sic parua ut nondum homo cogatur lecto affixus fieri.

Corporum quaedam, illa quidem sana haec autem morbida, alia neutra ut sint factum est:

Illam constitutionem, qua nec dolemus nec in actionibus per vitam fieri consuetis impedimur, vocamus sanitatem.

Corporum organicorum fanitas, in situ numero qualitate et textura similiarium consistit.

Similiarium aequalis miscela et conformatio, situs, numerus, qualitas facultatum causa est, tam uti haec omnia in genere accipiuntur, quam veluti vnicuique homini sunt propria.

integritatem ulli hominum tribui posse, negauerunt ^{k)} Cor-
rumpimur a causis, domi et foris. ^{l)} Ipse aetatis progressus,
nostraeque actiones nos destruunt. ^{m)} Noluit equidem Galenus
istam ἀειπαθείαν, largitur tamen, uti etiam res ipsa est, propter
virium tenuitatem esse plerosque in quibus sanitati quidpiam de-
cedit. ⁿ⁾ In eiusmodi statu versantur conualescentes ^{o)} qui-
que

k) τὰ σπέρματα πάντων τῶν νοσούντων ἐνυπάρ-
χουν ἡμῖν φασὶν οἱ τὴν ἀειπαθείαν εἰσάγοντες,
ἀλλὰ διὰ τὴν σμικρότητα τὴν αἰδέσθαι ἡμῶν
ἐκφύουσαν αὐτὰ. GALENVS ὑγιεινῶν λό-
γος α.

l) Ἐπεὶ δὲ διττὰς ἔχει τῆς φθορᾶς αἰτίας,
τὰ μὲν ἐνδοθέν τε καὶ ἐξ αὐτῆς τὰς δὲ ἐκ τῶν
ἐκδοθέν προσπιπτόντων, ἀναγκαῖον, αὐτὸν
δεῖσθαι προνοίας ὡς μικρᾶς. GALENVS ὑγιει-
νῶν λόγος α.

m) φθιρόμεθα ἢ διὰ γήρως ἐπὶ θάνατον
προϊόντος ἢ διὰ τὸ ῥᾶν τὴν ἕσιν, ἢ διὰ τῆς
τῶν περιττωμάτων γενέσεως. GALENVS
ibid.

n) Εἴη ἂν καὶ ὑγιεινὴ συμμετρία διττὴ τις
ἢ μὲν γὰρ ἀκριβὴς τε καὶ ἀρίστη καὶ τελεία καὶ
ἄκρα ἢ δὲ ἀπολειπομένη μὲν ταύτης ὡς μὴν ἤδη
γέπω τοσούτω, ὡς λυπᾶσθαι τὸ ζῶον. GA-
LENVS ὑγιεινῶν λόγος α.

Ex Galeno plurima habere AETIVM
λέγεται δὲ ὑγία διττῶς, ἢ μὲν ἀκριβὴς τε
καὶ ἀρίστη καὶ τελεία καὶ ἄκρα ἢ δὲ ἀπολειπο-
μένη μὲν ταύτης ὡς μὴν ἤδη γέπω τοσούτον
ὥστε καὶ νοσῆναι τὸ ζῶον καὶ τῆς αὐτῆς ὑποβά-
σεως ὡς μικρὰ διαφορά ἐπὶ τὸ μᾶλλον καὶ ἥτ-
τον ἐν τοῖς σώμασιν ἐγγίνεται. AET. Tetrab.
I. Serm. IV. Cap. I.

o) Λόγος πρὸς τοὺς ἐκ τῶν νοσημάτων ἀνα-
λαμβάνοντας. ἔφ' ὧν ἔτε αἴτιον ἔδεν εἶναι παρὰ
φύσιν ἔτε διάθεσις, ἰχνότης δὲ μόνη μετὰ δυ-

Semina omnium morborum, in-
esse nobis perhibent, qui ἀειπαθείαν (per-
petuum cum morbis conflictum in
homine) introducunt sed propter
tenuitatem sensum nostrum subterfu-
gere illa.

Cum duplices sint corruptionis
causae, aliae intus et spontaneae, aliae
ex rebus quae foris accidunt, neces-
sum est (hominem) indigere non me-
diocri providentia: GALENVS de
sanitate tuenda Lib. I.

Corrumpimur vel senectute sensim
ad mortem procedente, vel effluxu
substantiae, vel excernendorum gene-
ratione.

Erit ergo et sana constitutio du-
plex, alia quidem exquisita et optima
et absoluta et summa, alia autem ab
hac quidem deficiens, non tamen eo
vsque, ut triste fiat animal.

consona priori haec docet sententia.

Dicitur autem sanitas duplici modo,
alia quidem exquisita et optima et
perfecta et summa, alia autem ab hac
quidem deficiens non tamen eo vs-
que ut laboret animal, et huius qui-
dem declinationis (a statu perfecto)
non parua differentia ad maius et mi-
nus corporibus innascitur.

Cura eorum, qui ex morbis con-
ualescunt, in quibus nec causae quid-
piam est praeter naturam, nec dispositio,
tio,

que iam consenescent, quibus ad optimam sanitatem^{p)} ducendis singularem medicinae partem antiquitas fanciuit. ^{q)} Sunt praeterea haud pauci, qui per naturam infirmi ^{r)} aliqua parte in actionum exercitio delinquant. nec ea quae absolutissimam sanitatem decet constantia easdem celebrant, licet sanis interesse haud dum desinant, propterea quod saltem in similibus minimisque corporis elementis insit morbi leue rudimentum, quod etiam circa organa, virtuti debitae non-nihil desit; ante enim quam ad sensum facultas laesa esset, morbum appellare statum hominis debilem antiquitas noluit. ^{r)} Medius ille hominis status, quo nec multum a sanitate abest nec

νάμειος ἀδενής. GALENVS de Constitut. medicinae Cap. 20.

p) τὸ ἀναληπτικὸν μέρος τῆς τέχνης. GALENVS ibid.

q) τοῖς παρακμάζουσι, illis qui a vigore aetatis iam defleunt, peculiaris ad prophylacticam referenda medicinae pars dedicata fuit, quam τὴν γερσκομικὴν, artem quae senescentibus fomenta parat, vocauit GALENVS: de qua suo ordine, seorsim scribam; Huius disciplinae scopus est τὸ μὴ ταχύγηρον γενέσθαι, non cito consenescere. GALENVS ὑγιεινῶν λόγ. α:

r) τὰς δὲ διὰ φυσικὴν ἀδενίαν ἢ τῇ τῷ σώματος ἀπαντος ἢ μορίων τινῶν ἐτοιμῶς βλαπτομένης εἰς τὴν προφυλακτικὴν ἀγωγὴν ἀξιῶμεν ἔλκεσθαι. GALENVS ὑγιεινῶν λόγ. ζ.

s) τῆς ἀρίστης κατασκευῆς τὰ διαγνωστικὰ σημεῖα ταῦτά ἐστι, κατὰ τὰς ἐνεργείας ἢ τελεότητος ἢν καὶ ἀρετὴν ὀνομάζομεν - - τῶν δ' ἀπολειπομένων μὲν αὐτῆς ὑγιεινῶν δ' ἐστὶ, τὰ μὲν ἐν τῇ τῶν ὁμοιομερῶν ἐσφαλτοὶ κράσει μικρὸν τι σφάλμα, τὰ δὲ ἐν τῇ τῶν ὁργανικῶν μικρὸν τι κατὰυθα - ὅρος δ' ἀμφοῖν (τῆς ὑγιεινῆς καὶ τῆς νοσηρῆς διαθέσεως) διακριτικός ἢ τῆς ἐνεργείας αἰδητὴ βλάβη. GAL. de Const. medica c. 8.

tio, sed tenuitas sola cum virium imbecillitate.

Eam artis partem quae conualescentes nouis viribus implet.

Illos autem, qui propter naturalem infirmitatem aut ea quae ad corpus totum aut quasdam partes redit, debilitate, pro suo quilibet modo, laesi sunt, in prophylacticam tractationem putamus trahi.

Optimae constitutionis distinctiua signa sunt, actionum perfectio, quam etiam virtutem appellamus, illis autem, qui ab illa equidem deficiunt, sani tamen adhuc sunt, partim in simularium miscela paruus error commissus est, partim in organicarum paruus aliquis itidem, Terminus autem vtriusque (et sanae et morbiae constitutionis,) distinctius, est actionis sensibilis laesio.

nec morbum attinet, vario modo contingere potest. Multi a natiuitate languent, et morbidam vitam trahunt ^t) alii a vitae genere, quod sibi selegerunt sanitatem semper afflictam et in decliui positam habent. ^u) His ipsa sanitas nocet, vt propter plenitudinem, dum illa cordi obluetur, salui diu esse nequeant, ^x) alii dispositiones ad morbos clam enutriunt et veluti morborum semina in sinu latentia ferunt. ^y) Non enim omnes morbi derepente irruunt, resistit vitae vis, nec superari sese ac opprimi patitur, donec coaceruata sensim materies actionein laedat aut auferat, quo morbus dici possit. ^z) Videas etiam

t) Νοσῶδες δὲ ἐστὶ ἀπλῶς σῶμα τὸ ἐκ γενετῆς ἦτοι δύσκρατον τοῖς ὁμοιομερέσιν ἢ ἀσύμμετρον τοῖς ὀργανικοῖς - ὅτι περ ἂν ἐν ἀπάσαις ταῖς ἡλικίαις διαμένῃ τοιούτου, τὸ δ' ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ μεταβολὰς τινὰς λαμβάνον. GALENVS ibid.

u) Ὅσοι καὶ φύσει ξηρότεροι, καὶ μάλιστα ἐὶ σὺν τῷ θερμῷ τὴν κράσιν ἔχον, εἰλοντό τε βίον ἐν πόνοις καὶ ἀγρυπνίαις καὶ φροντίσι καὶ διαίτῃ λεπτῇ, τέτοις ἔωθεν ἐσβάλλειν ἐκτικὸς πυρετός. GAL. de differentia Februm Libr. I. p. 328.

x) Αἱ ἐπ' ἄκρον εὐεξία σφαλερὰ ἦν ἐν τῷ ἐσχάτῳ ἔωσιν, ἢ γὰρ δύνασθαι μένειν ἐν αὐτῷ HIPPOCR. Aph. Sect. I. 3.

Περιττωματικὰ καὶ πληθωρικὰ σώματα. GALEN. de Diff. Febr. L. 2.

Πληθωρικὴ διάθεσις διὰ τὸ τῆς διαίτης πλημμελὲς. ib.

y) Τὰ τῶν νοσημάτων ἐκ ἐν δυσόπῳ κείμενα ἢ πολλὰ, τὰ δ' ἐκ ἐν εὐδύῳ πολλὰ ἐστὶ. HIPPOCR. περὶ νόμον.

z) ἢ γὰρ εὐθέως αἱ νόσοι τοῖσιν ἀνθρώποις προσγίνονται ἀλλὰ κατὰ μικρὸν συλλεγόμεναι ἀθρόως ἐκφαίνονται πρὶν ἢ κρατέεσθαι ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τὸ ὑγιανὲς ὑπὸ τῆ νοσερῆς καὶ ταῦτα καθίστασθαι ἐς τὴν ὑγίαν. HIPPOCR. διαίτης ὑγιανῆς Libr. I.

Morbidum simpliciter corpus est, quod a natiuitate iam male mixtum in similaribus, aut male conformatum in organicis, aliud quidem vel omnibus aetatibus tale manet, aliud autem, fere semper, aliud autem, mutationes patitur.

Qui, natura ficciores, maxime si cum hoc mixtura calidi fuerint, Vitam transigunt inter labores vigilias et curas et victum tenuem, his solet imminere hectica febris.

Qui ad summum iuerunt boni habitus, difficiles, si in extremo fuerint, nam nequeunt manere in eodem.

Abundantia superfluitatibus et plethorica corpora

Plethorica dispositio propter luxuriam in diaeta.

Morborum illi, qui non in inuisibili positi, non multi, eorum autem, quae non in propatulo, multi, sunt.

Non enim celeriter morbi hominibus eueniunt, sed ex minimo collecti, simul apparent, ante ergo, quam superetur in homine sanum a morbo, oportet ista restitui in sanitatem.

B

etiam qui inter curas et sollicitudines et morborum, quos sibi imminere putant, suspiciones, tristissimam languidamque vitam ducunt, animo magis quam corpore afflicti. ^{a)} Ancipitem hanc vitae humanae conditionem curat prophylaxis ^{b)} quae est morborum futurorum providentia, in causarum, quae illos facere possunt cognitione, et methodo, errores, quantum fieri potest ocyus corrigendi et dubiam sanitatem restituendi, consistens. Illius terminos et confinia, quibus alias artis disciplinas attingit, ita posuit GALENVS, vt phylaxin sanitati prophylaxin morbis fientibus, therapiam iam factis tribui, arbitretur. ^{d)} Duplici sensu, quantum ad obiecta, circa quae versatur,

a) Ἡ μὲν ἔν ἀκριβὲς σφόδρα καὶ δι' ὄνυχος λεγομένη διαίτα τὸ δὲ σῶμα κομιδῇ ψοφωδέες παρέχει καὶ σφαλερὸν, αὐτῆς δὲ τῆς ψυχῆς τὸ γαῦρον καλύει. PLVTARCHVS ὑγιανὰ παραγγέλματα.

Οὐδένα γὰρ τῶν ἀμεμπτῶν ἔχόντων τὴν τῷ σώματι ἐξὶν ἔτ' ἀξιῶμεν φάρμακα πίνειν ἕτε λεπτοσύνη διαίτα χρῆσθαι. GALEN. ὑγιανῶν λόγ. ζ.

b) τὸ τοι προφυλακτικὸν ὀνομαζόμενον μέρος τῆς ἱατρικῆς τῶν σωμάτων μεταξὺ τῶν δὲ ἀκριβῶς ὑγιαινόντων καὶ τῶν ἤδη νοσούντων διακκιμένων προνοεῖται. GAL. ὑγιανῶν λόγ. ζ.

c) χρὴ προμυθεῖσθαι πρὶν ἂν εἰς τὰς νόσους ἀφικνέωνται HIPPOCR. διαίτας ὑγιανῆς III. χρὴ πρῶτόν μιν ἐπίστασθαι τὰς αἰτίας, ἐφεξῆς δὲ παρᾶσθαι μήτε περιπίπτειν αὐταῖς, ἢ δὲ καὶ περιπέσοιμεν ποτὲ, διὰ ταχέως ἐπανορθῶσθαι τὰ σφάλματα παρᾶσθαι, τὸ μὲν δὲ μὴ περιπίπτειν ἐκ τῆς γινώσκων, πότερον αὐτάρκης ἀποκρίνεται, τὸ δὲ ἐπανορθῶσθαι μετ' ὁδὸς τινὸς προσδοῖ. GALENVS ὑγιανῶν λόγ. α.

d) Προσήκει καὶ τῆς ὑποσηρομένης εἰς τὰ νοσήματα προφυλάττεσθαι τὰς νόσους, ἔτι δὲ τῆς ἀμέμπτως ὑγιάνουλας ἐν τῷ φυλάττεσθαι. De Const. med. cap. 19.

Exquisita nimis et ad vnguem dicta diaeta corpus quidem iugiter turbulentum reddit et difficile, ipsius autem animae luminosum illud cohibet: Sanitatis praecepta:

Neminem ergo eorum qui inculpatum corporis statum habent, opus habere putamus, vt pharmaca bibat et extenuante diaeta fruatur.

Prophylactica ergo dicta medicinae pars corporibus inter perfecte sana et iam aegrotis positis prospicit.

Oportet praemeditari antequam ad morbos progrediantur.

Oportet primum quidem nosse causas exinde tentare, ne in illas incidamus, quod si inciderimus aliquando, celeriter restitui errores, tentandum, illud autem, ne incidamus, ex cognitione vtrum quid sufficienter secretum sit, illud autem, vt restituamur, methodi cuiusdam indiget

Conuenit et illos qui lente trahuntur in morbos praeseruari, illos autem qui inculpate valent, in hoc statu seruari.

Qui

satur, prophylaxin istam capi intelligo, altero, quo magistratum et medicorum officium, morbos, qui in vulgus grassantur, praevidendi arcendique significat ^e) altero, quo ad singulorum aegritudines refertur. Duae autem sunt nobilissimae istius disciplinae partes, altera quae morbos imminentes iam fientes aut incipientes praespicit, prognostica, altera quae morbos vel diacta vel pharmacis opprimit, therapia prophylactica ^f) Illa pars quae prospicit non tam ad medicos, quam ad omnes et singulos pertinet, quorum interest per signa ex tranquillitatis laesae sensu desumpta, minimum etiam non negligere quod sanitati decedit. Multi sane, illarum in corpore sensuum parum curiosi, quas propathias, seu morborum nuntios appellat PLVTARCHVS, huius negligentiae suae poenas summo saepe vitae periculo luunt, dum illis idem euenit, quod nautis signorum incuriis quae tempestates praedicunt, vt, cum potuissent in portum reuerti, mare procellis turbidum nauigant. ^g) Paucissimae

Ὅσα νοσήματα φανερώς ἐσιν, ἐκπέπτωκεν ὕγινης πραγματείας. GALENVS ὕγιανῶν λόγ. ζ.

e) Ἡ τῶν κωλυθέντων ἀλῶναι τοῖς ἐπιδημίοις καὶ λοιμώδεσι νοσήμασι διάθεσις: ἥς σκοπὸς ἐπὶ πάντων κοινός, ἀπέρριπτον ὅτι μάλιστα καὶ εὐπνοῶν ἦναι τὸ σῶμα. GALENVS De loc. affect. c. 5.

f) Προγινώσκων τὸ μέλλον εἶσεσθαι θεραπεύειν δὲ προσηκόντως τὸ γινόμενον ἤδη πάθος. GAL. de loc. affectis Libr. I.

g) Ὡς πὲρ γὰρ πλείοντες ἐνιοὶ χημῶνος ὄντος αἰδοῦνται ἐπ' ἀκτῆς διατρίβειν ἕτα ἀναχθέντες αἰσχισα διακκιντοὶ βοῶντες καὶ ναυτιῶντες, ἕτως ἐν ὑποψίᾳ καὶ προπαθείᾳ σώματος, ἀγενεὲς ἡγούμενοι μίαν ἡμέρην ἐν κλίνῃ διαγῆν καὶ μὴ παρατιθέσθαι τράπεζαν αἰσχισα πολλὰς ἡμέρας κῆνται. PLVTARCHVS Ὑγινην. παραγγ.

Qui morbi aperti sunt, excidunt arte sanitatem curandi.

Illud, quod ad prohibendos ne, capiantur epidemicis et contagiosis morbis, pertinet regimen. Unus (eius) finis omnibus communis, a superfluitatibus vacuum, quantum fieri potest, et transpirabile corpus seruare.

Praenoscere, qui futurus est, morbum, curare autem conuenienter iam fientem aegritudinem.

Veluti enim nauigantes quidam tempestate existente, turpe putant ad litus commorari, hinc in mare prouecti turpiter decumbunt, queruli et nauseabundi, ita in prouidentia et futurorum corporis morborum praenotione ignobile putantes vnum diem in lecto transigere nec mensam sterni, turpiter per multos dies iacent.

B 2

Non

mae sane morbotum causae ita feriantur, vt, cum semel in corpore natae vel introductae fuerunt, aliquam actionem quodammodo haud laedant, sed plerique morbi suos veluti nuntios mittunt, dum homini varia secus fiunt quam fieri oportet. ^{b)} Signorum istorum, quae flaccidam sanitatem indicant et ad quaerenda mature consilia, quibus morbo nascenti obuiam iri possit, vel aegrum ipsum vel medicum excitant, duo potissimum sunt fontes, alter qui ex mutatis actionum conditionibus, alter qui ex causarum, quae laesurae sunt propediem, licet non dum laeserint, praesentia, suspicionem proximi mali suggerit. Quod actiones attinet, tam ad mentem, quam ad corpus respiciendum est, vt praesentiat aliquis, sibi morbum imminere.

Enim

DIOCLEES in Epistola ad Antigonum regem Libro PAULI I. subnexa ita habet.

Οὐτε γὰρ χειμῶν ἐν τῷ ἑρρανῷ συσταίη ποτὲ, μὴ ἔχῃ σημεῖα τινὸς προγενομένου, οἷς περ παρακολεῖσθαι οἱ ναυτικοὶ καὶ οἱ πολύπηροι τῶν ἀνθρώπων, ὅτε πάθος ἐν ἀνθρώπῳ φύσῃ συσταίη ποτὲ, μὴ ἔχῃ σημεῖα τινὸς προγενομένου. et PLUTARCHVS ἐν ὑγιεινοῖς παραγγέλμασι.

Ἀτοπὸν ἔστι κοράκων μὲν λαρυγγισμοῖς καὶ κλωσμοῖς ἀλεκτορίδων ἐπιμελῶς προσέχεν σημεῖα ποιημένοις πνευμάτων καὶ ὀμβρῶν, τὰ δὲ τῷ σώματι κινήματα, σάλυς καὶ προπαθείας μὴ προλαμβάνειν μηδὲ προφυλάττειν μηδὲ ἔχεν σημεῖα χειμῶνος ἐν ἑαυτῷ γενησομένου καὶ μέλλοντος.

h) Προφυλακτέον ἐν ταῖς προπαθείαις καὶ προκηθήσεσιν, ὃ γὰρ ἅπασαι κατὰ τὸν Ἡσίοδον ἐπιφοιτῶσιν αἱ νόσοι.

Συγὰ ἐπὶ φωνὴν ἐξήλετο μητίετα Ζεὺς

ἀλλ' αἱ πλῆξαι καθάπερ προαγγέλης καὶ προδρόμους καὶ κήρυκας ἔχουσιν ἀπεψίας καὶ διακηυσίας. PLUTARCHVS ὑγιεινὰ παραγγέλματα.

Non enim tempestas in coelo orietur vnquam nisi signis quibusdam ante euenientibus quibus obsequiosi sint nautae alique experti homines, nec morbus in homine natura consistit vnquam nullo signo praeexistente.

Absurdum est craculorum quidem crocicationi et cantibus gallorum curiosius animum aduertere signa facientibus ventorum et Imbrium, ast absurdum est, corporis motus et tumultus et propathias non praenoscere et praecauere nec habere signa tempestatis in se ipso futurae et iam imminentis.

Curae priores esse debent in signis morbos anteuertentibus, non enim omnes iuxta Hesiodum inuadunt morbi

Tacentes, quia vocem abstulit sapiens Iupiter

sed plurimi veluti nuntios et praecurfos et praecones habent, indigestiones et languores in motu.

Enim vero quid meis super hoc argumento verbis opus est, cum limpidissimae antiquorum sententiae allegari possint. ⁱ⁾ Praeterea causae, dum praesentiam suam effectibus arguunt, in declivi positam esse hominis sanitatem, diserte loquuntur, ut excusandi non sint illi, qui corpora sua negligentius curant, et praeposteram aliquam fortitudinem in ferendis malis simulant, cum

i) ἤδη δὲ καὶ τὰ τῆς ψυχῆς κινήματα, τὸ σῶμα μὲν πρὸς νόσον ἀσφαλῶς ἔχον, ἄλλοι γὰρ ἴχουσιν ἀθυμίαν καὶ φόβον, πολυλάκεις ὑπὲρ ἔδενός φανερῶς τὰς ἐλπίδας ἀφνω κατασβεβένυσται, γίνονται δὲ καὶ ταῖς ὀργαῖς ἐπίχολοι καὶ ὀξέες, καὶ μικρόλυποι καὶ δακρυροῦσι καὶ ἀδύμονοι, διότι δὲ σκοπῶν οἷς ἂν ταῦτα συμπίπτει καὶ μνημονεύειν, ἂν μηδὲν ἢ πνευματικόν, ὅτι σωματικόν ἐστιν αἴτιον. PLVTARCHVS. Τυγίην. παραγγ.

Οὐ περὶ τροφὴν μόνον ἔδὲ γυμνάσια δὲ φυλάττειν τὸ σῶμα μὴ παρὰ τὸ ἥμισυ ἀπτήται τέτων ὀκνηρῶς καὶ ἀπροθύμως, ἢ πάλιν διψῶδες ἐστὶ καὶ πειναλέον ἔχει ὥς πέφυκε, ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπῶν τὸ μὴ συνεχὲς μηδὲ λῆον, ἀλλὰ ἀνωμαλίας ἔχον καὶ διασπασμὸς, εὐλαβεῖσθαι. PLVTARCHVS ibid.

ἀνορεξία ὄρεξις ἐπιτεταμένη ἄμφω γίνεται τῷ σώματι μὴ ἱκανῶς ὑγιαίνοντος ὥσπερ γε καὶ ἀδίψης παρὰ λόγον ἢ διψῶδες ἢ δακνομένης τὸν στόμαχον ἢ τὴν κοιλίην, ἢ κοπῶδες ἑαυτὸς ἀιδάμενος τοιαῦτος γὰρ τις ὁ τύπος ἐστὶ τῶν συμβαινόντων τοῖς ὑποφερομένοις ἐς νόσον. GALENVS Const. medic. c. 19.

Βάρος ἦτοι κατ' ὑποχόνδριον, ἢ ἄλλότι μέρος ἢ σπλάχνον, ἔχει ἱκανὸν ὀποῆσαι τῶν συνήθων, ἢ ὕψος τῷ σώματι ἢ ἰσχύος ἢ ἀχροῖα ἢ ὁ πρὸς τὰς κινήσεις ὄκνος ἢ ὑπνώδης διάθεσις ἢ ἀγρυπνία. GALENVS de Constitut. medicinae Cap. 19.

Iam autem et animae motus corpus indicant ad morbos se male habere. Sine enim ratione inuadunt deiectiones animi et timores sine vlla apparente causa fiduciam subito extinguentes: Fiunt etiam quantum ad iras biliosi et feruidi et animo delinquant et illachrymant et desperant, quare oportet dispicere, quibus haec fiunt, et reminisci cum nihil adsit in spiritu, corpoream causam esse debere.

Non circa victum tantum aut exercitia oportet obseruare corpus, vtrum praeter solitum non afficiatur ab his languide nec hilariter, vtrum iterum sitibundum sit et potus auidum, non vti a natura inest, hinc et illud quod in somnis est non continuum nec leue sed irregulares motus habens et paures, probe considerandum est.

Inappetentia, appetitus auctus, vtrumque fiunt corpore haud exquisite valente, vti etiam praeter rationem haud sitire aut sitibundos esse aut ventriculo admoſos vel ventre, vel languidos femet ipsos sentire; Hoc enim signum est eorum quae accidunt ad morbum inclinantibus:

Similiter grauans dolor ad hypochondrium aut caput aut aliam partem, aut viscus non valens sufficienter proicere consueta, corporis tumor, aut extenuatio, aut decoloratio, aut ad motus tarditas aut somnolenta dispositio aut vigiliae.

A 3

cum natura ipsa loquatur, et maturum auxilium postulet. Vix humor acris, amarus, acidus ventriculo inesse coepit, quam tristis sensio oborta auxilium flagitat, grauioris mali auertendi causa. ^k) Est aliquid in homine, venae sectionibus adfucto, quod illum, sensu plenitudinis oborto, ad celebrandam venae sectionem excitat, quod GALENO, *περὶ πληθώρας* Libro, *ἀνάμνησις κενώσεως*, reminiscencia euacuationis dicitur, vt alia quibus causae morborum praesentes sese manifestare solent, documenta nunc reticeam; Sunt haud pauci qui naturae omne id, quod in morbis minimum est. reliquendum esse statuunt, ^l) dum ipsi, otiosi spectatores, tantum negotium, quod curiosius tractandum erat, caeco casui relinquunt. Tentat equidem vitae vis, quam naturam appellamus, suisque viribus adaequat et corrigit humores, si quos conciliare et nutritioni aptos, postquam degenerauerant a bona indole, efficere potest, alios morborum euitandorum causa reiecit, ^m) verum, nisi ars illi in subsidium

lk) "Όταν πικρότης τις ἀποχυθῇ ἢν δὲ χολὴν ξανθὴν καλέομεν, οἷον ἄσπι καὶ κῆμα καὶ ἀδυναμία κατέχῃσι, ἀπαλλασσόμενοι δὲ τῆς ἐνίοτε καὶ καθαιρόμενοι ἢ αὐτόματα ἢ ὑπὸ φαρμάκου, ἢν ἐν καιρῷ τι αὐτῶν γένηται, φανερώς καὶ τῶν πόνων καὶ τῆς θερμῆς ἀπαλλάσσονται: καὶ οἷσι μὲν ὀξύτητες προσίστανται δριμέαι τε καὶ ἰώδεες, οἷον λύσσαι καὶ δήξιεσ σπλάγχχνων καὶ θώρηκος καὶ ἀπορίη, ὃ παύεται τῆς πρὸτερον, πρὶν ἀποκαθάρτῃ HIPPOCRAT. *περὶ ἀρχαίης ἱητρικῆς*.

l) Αὐτῷ ἑαυτῷ πάντ' ἐξευρίσκει τὸ ὑγιανόν σῶμα ταῖς τῆς φύσεως ὁρμαῖς ἐπιτροπόμενον καὶ μάλιστα ἢ καλῶς ἢ κακῶς τῆς ψυχῆς αὐτῷ πεποιδευμένα. GALENVS *ὑγιανῶν λόγ. ε*.

m) Αἱμορροΐδας ἔχοντες ὅτε πλευρίτιδι ὅτε περιπνευμονίῃ κλίσκονται. HIPPOCRAT. *περὶ πυμῶν*.

Si amaritudo quaedam effusa est, quam bilem flauam appellamus, quales angustiae et ardor et debilitates eueniunt? liberati autem abinde et purgati vel sponte vel a pharmaco, si tempestiue tale quid fiat, manifeste et a doloribus et a calore liberantur. Et quibus acores praesto sunt et acrimonia et biliositates, quales contorfiones et morficationes intestinorum et thoracis et deiectio animi? nec quidquam horum prius cessat, quam purgatum sit.

Sibi ipsi omnia inuenit sanum corpus naturae viribus compulsum, maxime autem si bene sese habeant ea quae menti per doctrinam fuerunt indita.

Qui haemorrhoidas habent, nec pleuritide nec peripneumonia capiuntur.

fidium eat, metus omnino est, ne propter viarum angustiam et excernendorum obstinatum tenacitatem, succumbat robur vitale et corpus in perniciem ruat, veluti insufficientes istos naturae conatus GALENVS erudite admodum et recentium autorum loquendi moribus conuenienter exposuit: ⁿ) Quapropter viribus naturae confidendum vnice haud est nec negligenter curanda est sanitas, quod multi faciunt, dum vel negotiosam vitam, cur ad minimos motus animum aduertere nequeant praetexunt ^o) vel magna temeritate, inconsultis medicis, sibi ipsis, auertendi morbi causa, medicinam parant, et ignorantia eorum, quae facienda sunt, vti est apud ACTVARIVM, salutem pessumdant et maxima sibi propter suam inscitiam negotia faceffunt. ^p) Quamuis autem sapientissimi medicorum pro-

n) Πηρᾶται ἡ φύσις ἑαυταῖς χρωμένη δυνάμεσι, ὁμοίῳ μὲν τοῖς τρεφομένοις ὅσον ἂν ἐγχορῇ γενέσθαι χρηστὸν, ἐκκρίνων δὲ τὸ μὴ τοιοῦτον; ἢν δὲ ποτὲ διὰ πάχος ἢ πλῆθος ἢ γλιχρότητα τῆ περιττώματος ἢ τινὰ τέγνωσιν τῶν ὁδῶν ἀδυνατήσῃ πᾶν ἐκκρίναι τὸ μοχθηρὸν, ἀναγκάσθων αὐτῷ χρονίζοντι κατὰ τὸ τῆ ζωῆς σῶμα διαφθάραι. GAL. de diff. Febr. Libr. 2. p. 332.

Tentat natura semper propriis vsa viribus, adaequans equidem nutriendis, quidquid adhuc infuerit optimi, eiiciens autem, quod tale haud fuerit, si autem propter crassitiam aut copiam aut tenacitatem excrementitii aut angustiam viarum, haud poterit omne eiicere turbidum, necessarium, hoc moram nesciente in animali corpore, corruptelam fieri.

o) Talis excusatio est apud GALENVM ὑγιανῶν λόγ. β.

Προσθήκη ἡ τῆς ὑγιανῆς πραγματεία μόνῳ ἀσχολάζοντι τῇ τῆ σώματος ἐπιμελείᾳ, τὰ δ' ἄλλα πάρεργα τεθεμένῳ - - et λόγ. ζ.

Conuenit hygiene exercitum vni cui tempus vacat, quod corporis curae impendere possit, et qui reliqua negotia inter secundarias operas ponit.

Πράττοντι δὲ ἀνθρώποι τὰ πολιτικὰ καὶ πολιταῖς ἀσχολίαις δαλέουσι καλλίον ἐστὶ μὴ ἐπιχειρεῖν.

Homini autem negotia publica curanti et multis officiis seruienti satius est nil suscipere.

p) τὴν αὐτῶν ὑγίαν ἀπολλύντες καὶ ἀπεψίαις καὶ ἐμφράξεσι, καὶ ταῖς ἀλόγαις κενώσεσι, βοηθητέον τῆτοις τῷ λόγῳ, ὡς μὴ τυχοίεν ἀγνοῖα τῆ δέοντος ἀπολέσαντες τὸ πᾶν τῆς ὑγιάας καὶ μέζουσιν ἑαυτὰς ἐμβάλλωσι

Sanitatem propriam corrumpentes et indigestionibus et infarctibus et euacuationibus sine ratione susceptis, his subueniendum est consilio ne ignorantia eius, quod fieri oportet, euer-

tant

prophylaxin morborum paucissimis et fere duobus his, Abstinencia et Quiete, complectantur, attamen cum efficaciore medicina et exquisitiore victus regimine ad opprimendos mature morbos opus sit, operae pretium omnino est, leges certas, iuxta quas in isthoc negotio gerendo procedendum sit, stabilire. Neminem enim, nisi artis principiis imbutus sit, sapienter atque vtiliter aliquid in medium consulere posse, vt morbus opprimatur, exinde liquet, quod ipsa consilia ad statum hominis attemperata eiusque temperiei, consuetudinibus, aliisque, quae insigniter variant, conditionibus accommodata esse oporteat: ¹) Veluti in morborum cura

πράγμασι. ACTVARIVS Lib. 2. de spiritibus animalibus c. 12.

τὰ τῶν ὠφελεῖσθαι καὶ τὰ τῶν βεβλάσθαι ὀρίσμενα ἔσ' ἅς ἰκανὸς γινώσκει. HIPPOCR. περὶ τέχνης.

η) φυλαττομένων ἡμῶν πᾶσαν ὑπερβολὴν, εἰ δὲ ποῦ ἁμαρτηθῇ καὶ ὅτις ἐπανορθύων τὸ σφάλμα. GALEN. ὑγιγν. ε.

Πόννοι σίτοι ποτὰ ὕπνοι ἀφροδίσια πάντα μέτρια. GALEN. ὑγιγν. β.

Ἄριστα λέλεκται: τροφῆς ἀκορίην πόνων ἀσκήνην ὑγιγνόμενα εἶναι. PLVTARCHVS ὑγιγν. παραγγ.

Ἐγκράτεια κάλλιστον ὑπὲρ ὑγιείας. PLVTARCH. ib.

Ἡσυχία θάλαψις μετρία, σιτίων εὐχύμων ὀλίγων ἐδωδὴ ὀνυπόσις θερμούνοντος ὀλίγον, καὶ αἱ τῶν θερμῶν ὑδάτων συμμέτρος χρήσις. GAL. de Const. med. c. 19.

ι) Δότεον δὲ τι καὶ τῶν ἔθων καὶ τῆς ὥρης καὶ τῆς χώρας καὶ τῆς ἡλικίας. HIPPOCR. Aphor. Sect. I. 17.

Δὴ ἔν πρὸς τὴν ἡλικίαν καὶ τὴν ὥρην τὸ ἔθος καὶ τὴν χώραν καὶ τὰ ἔδεα τὰ διακρίματα ποιεῖσθαι. HIPPOCR. περὶ διαίτης ὑγιγν.

Κάλλιστα δὲ τῶν περὶ τὸ σῶμα ὡς ἕκαστα περὶ τὸν χρόνον ἐστὶ, εἰσάγοντα τὴν συνή-

tant penius sanitatem et maioribus sese implicent negotiis.

Ea, quae iuuando et ea quae nocendo definiuntur non quilibet idoneus scire.

Cauendum ab omni excessu, si autem quid peccatum fuerit in vnaquaque re, corrigendus error.

Labores, cibi, potus, somni, res venerea, omnia modica.

Recte dictum est, victus parsimoniam laborem non citra defatigationem, sanissima esse.

Continentia optimum in sanitatis negotio.

Quietes, modica fomentatio, ciborum nutrientium paucorum vsus, vini calefacientis potio modica et calentium aquarum moderatae frutiones.

Dandum aliquid et moribus et tempori et regioni et aetati.

Oportet ergo ad aetatem et ad tempus et ad consuetudines et ad regionem, ad mentis etiam ideas sanitatis regimen componere.

Optima circa corpus sunt, vti quaelibet experto (applicare) vtile est, quae gratam

cura

tam

cura ita et in Prophylaxi ex duplici fonte auxilia petuntur, therapeutico aequae ac diaetaetico. De medicamentis, quae morborum causas mature opprimere valent, primum dicam. Accommodanda sunt illa causarum indoli, vti hae, cum corrigi non possint, vel vacuari merentur vel in statum naturae similem conuerti, quo in casu alterari inuertique eas fas est.³⁾ Oportet, pharmaca quam proxime ad partem adducere vbi causae latent, quare alia primis viis danda erunt, alia remotioribus.⁴⁾ Postquam ergo per signa constat, crudos in ventriculo succos vel introductos vel sponte natos esse,⁵⁾ quales illi sint, discendum est, an falsi, an austeri, an acidi, qui omnium reliquorum ad

Θηκὴν εὐμενῆ καὶ γνώριμα τῇ φύσει καὶ οἰκίᾳ παρασκευάζειν. PLVTARCH. ὑγιεινὰ παραγγέλματα.

Ἔτε μίαν ἅπαντες ἄνθρωποι ἐξ ἀρχῆς ἔχουσιν κρᾶσιν, ἔτε δὲ καὶ μίαν ἔχουσιν ἔτε ἀμετάβλητον αὐτὴν ἐν ταῖς ἡλικίαις φυλάττειν. GALEN. περὶ τροφῶν δυνάμεως α.

3) Ἐπανόρθωσις τῶν ἐργαζόντων αὐτὰς (ἐνεργείας) διαθέσεων. Τὸ μὲν περιττὸν ἅπαν ἐκκενῶν προσήκει - ἔτε ὡς πόσον ἔτε ὡς ποῖον ἔτε ὡς ἄμφω, τὸ δὲ ἐπανελθῆν δυνάμενον ἔς τὸ κατὰ φύσιν, ἀλλοιοῦν διὰ τῶν ἐναντίων, τὸ μὲν παχὺ καὶ γλυκρὸν λεπτύνοντα τὰς δὲ ἐμφράξεις διαρίπτοντα, τὰ δὲ ὅλη τῷ γένει παρὰ φύσιν, οἶα τε τὰ δηλητήρια καὶ ἰδί τῶν τοξόλων ζώων ἀλλοιοῦντα καὶ κενῶντα. GALEN. ὑγιεινῶν λόγ. 5.

4) ἐν ταῖς πρόταις φλεψὶ περιττώματα τοῖς ὑψηλῶταίς ἐκκαθαίρειν τὰ δὲ ἐν ταῖς ἄλλαις δι' ἕρων - τὰ δὲ κατ' ὅλην τὴν ἔξιν ὅσα μὲν λεπτὰ δι' ἰδρώτων. GALEN. ibid.

5) Ὡμοὶ καὶ ἀπεπτοὶ χυμοὶ. GALEN. ὑγιειν. λόγ. δ.

tam consuetudinem secum, afferunt, et naturae cognita et applicatu familiaria sunt.

Non vnam omnes homines ab initio habent temperiem, nec si vnam habeant, immutabilem eam in aetatibus custodiunt.

Restitutio dispositionum quae istas actiones efficiunt: Omne quod abundat euacuare decet, siue ad quantum siue ad quale siue ad vtrumque. Quod autem reuerti ad statum naturalem potest mutare per contraria, quorum alia, quod tenax et viscidum est, attenuant et infarctus dissoluunt, alia id quod toto genere a natura abest, qualia sunt venena et succi venenatorum animalium, conuertunt et euacuant.

Quae in primis viis sunt abundantiae, per aluum eiici oportet, quae autem in reliquis per vrinas, et quae per totum habitum, quae quidem tenuissima per sudores.

Crudi et indigesti succi.

C

ad vitalem circulum humorum ineptus maxime est. ^{x)} Qui crudi dicuntur humores, licet morbus nondum sint, tale tamen motibus humorum impedimentum sistunt, vt morbos nasci oporteat; Sunt enim inertes, immobiles, infarciunt viarum angustias, excretiones cohibent, nec sibi tantum sed et aliis succis expellendis obsunt, ^{y)} nam quales in primis viis erant, paulo post etiam in sanguine futuri sunt, ^{z)} et coenosa illuue immeabilia et difficulter mutanda reddent fluidorum minima quare quaedam in purgationibus fiducia esse potest; fatius enim est non admittere pertinaces succos quam eosdem cum periculo eiicere. Recte quidem PLVTARCHVS vomitus turpe repletionis solatium appellabat. ^{b)} Non ita grauitur fert corpus aluum

x) χυμοὶ adducit HIPPOCRATES ex iis qui de cibis fiant, πικρὸν ἢ τρυφνόν, ἢ ὀξέα, additque ἄρα ὁξύς ἀνεπιτήδεος προσφόρων τῶν λοιπῶν μάλιστα. περὶ καλ. ἰητρικῆς.

y) ὧμοι χυμοὶ ἀργοὶ καὶ δυσκίνητοι, διὰ τὸ πάχος προσεμφράττειν ἀπάσας τὰς τενάς ἐδὲς δι' ὧν καὶ τὸ κενύμενον ἐν ταῖς καθάρσεσιν παραγίνεται καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν ἔτ' αὐτοὶ κενῶνται καὶ τὲς ἄλλες ἐμποδίζονται. GAL. I. c.

z) τὸ πικρόχολον, τὸ μελαγχολικόν τὸ φλεγματώδες τὸ ἀλυκόν, τὸ ὀξύ: GAL. I. c.

a) Πλήθος καὶ περίττωμα ὅσον ἰλὸς ἀναταραττομένη μίαν ποῖν πάντα καὶ δυσχερῆ καὶ δυσάπαλακτα, διὸ δὲ, μὴ καθάπερ οἱ ἀγαθοὶ ναυκληροὶ πολλὰ δι' ἀπλησίαν ἐμβάλλόμενοι τροντεῦσθαι ἤδη διατελεῖσιν ἐντλήντες καὶ ὑπεξοίροντες τὴν θάλατταν, ἕτως ἐμπλήσαντας τὸ σῶμα καὶ βαρύνοντας ὑποκαθάρσιν αὐτοῖς καὶ ὑποκλύζιν, ἀλλὰ τηρεῖν εὐσταλές. PLVTARCHVS ὑγιεινὰ παραγγ.

b) Ἑμέτες δὲ καὶ κοιλίας καθάρσεις ὑπὸ φαρμάκων, μὴ μὲν παραμύδια πλησμονῆς ἀνευ

Amarum falsum austerum aut acidum. Ast acidus omnium, quae offeruntur reliquorum ineptus magis:

Crudi succi socordes et immobiles propter densitatem, infarciunt omnes angustas vias per quas oportet, quod commotum est, in purgationibus procedere, et propter hanc rationem nec ipsi purgantur et alios impediunt.

Amarum felleum melancholicum, pituitosum falsum, acidum.

Plenitudo et abundantia, vti coenum cumulatam, omnia foedat et immeabilia reddit et immutabilia, ideo non oportet, vti boni naucleri (faciunt) qui propter auaritiam nauem onerant, iterumque deplent exanthlantes et eiicientes sentinam, corpus onerare iterumque expurgare et clysteribus leuare, sed purum illud seruare.

Vomitus et aluinas purgationes per pharmaca, turpia solatia repletionis

uum ducentia, quorum tempestiuus vsus, vna cum aliis vacuantibus vehementes morbos in ortu suffocat: ^{c)} Rebellis saepe bilis est, tenaciter adhaerens, vt facile per vomitus excuti haud possit, quare in vomitu prophylaxeos causa instituto, cauendum omnino est, ne, dum morbum subsecare intendis, alterum facias. Respiciendum ad ea, in homine, quae vomitum disuadere possint, satiusque omnino, pharmacis vti, quae humectando abstergendoque hinc laxando bilem euacuare valeant. ^{d)} Sapientissimi medicorum mitibus semper vsi sunt consiliis, cum nascentium morborum stamina soluere vellent. Antiquissimus seri lactis et clysmatum ad emolliendum ventrem vsus. ^{e)} Securius omnino et reliqui primarum viarum humores mutantur.

μεγάλης ἀνάγκης ἢ ἡγητέον ὥσπερ οἱ πολλοὶ
κενώσεως ἕνεκα πληρῶντες τὸ σῶμα καὶ πάλιν
πληρώσεως ἕνεκα κενῶντες χώραν ἀπὸ ταῖς ἡδοναῖς
παρασκευάζοντες, ταραχὰς τῷ σώματι παρεχέμεσι καὶ σπαραγμῶς. PLVT. ὕγ. παρ.

c) Τῆς γαστρὸς ὑπαγωγὴν ἀραιὰς τε κενώσεως ὑγιεινῶν τε τινῶν φαρμάκων ἐν τοῖς προσήκεισι καιροῖς πινομένων χρῆσιν laudat GALENVS περὶ εὐχύμων.

d) Καὶ χολὴ μὲν ἐπικρατῶσα ξανθὴ ἦν μὲν ἄνω ῥέπει καὶ ῥάδιον σοι ἐμῶν, περὶ, εἰδὲ ἐμπέπλωται παλαιὰ ἔσα καὶ σεσηπῶτα, καὶ προσίχεται ἕως τὸ τῆς γαστρὸς βάθος μήτινος πυρετῶ ἐνοχλῶντος - ταύτην κενώτεον, καλὸν μὲν ὡδὲ ψύχειν καὶ ὑγραίνειν, ἄμεινον δὲ κατάρτικοις ἐξάγειν φαρμάκοις. ACTVARIVS de spirit. animal. L. 2. c. 12.

e) Paulus περὶ ὑπαγκτικῶν γαστρὸς καὶ διυρητικῶν τοῖς ὑγιαινέσι, Lib. I. de subducentibus aluum et diureticis valentium Capite, inter alia consulit vsum ὀρῶν γάλακτος σὺν ἄλσιν: Seri lactis cum salibus.

τοῖς φύσιν δυσκοιλοῖς natura ad aluum tardioribus consulit Paulus περὶ κλύσμων cap. Libr. I. τοῖς κλύσμασι χρῆστέον, clysmatibus vtendum.

C 2

nes sine magna necessitate huius moueantur vt multi, duo vacuare possint implent et vt implere possint vacuant, semper locum voluptatibus procurantes, surbasque corpori praestant et distorsiones.

Alui ductionem et tempestiuas euacuationes, et salubrium medicamentorum in competente tempore epotorum vsus.

Et bilis quidem flaua exspirans, si sursum fertur, et ad comitum facilis es, experire, autem impacta est, antiqua existens et putrida et fundo ventriculi firmiter inhaerens nulla adhuc febre tumaetante, mouenda erit, bonum autem ante refrigerare et humectare satius, laxantibus educere.

tantur quam vacuantur. Si autem fluida per corpus circumducta fuspicionem faciunt se quantitate qualitate motuue peccare, hinc metus sit, ne morbus exinde consequatur, oportet omnino maturius consulere quam vbi aegritudo iam consummata est, viamque deligere, qua educi humores possint, ex illis, quae per naturam datae sunt, facillimam expeditissimamque ^{f)}) Sanguinem quod attinet, nihil vitae sanae coniunctius est, copia eius, ^{g)}) sed hac ipsa nihil etiam ad morbos inducendos aptius, vt ipsa bonitas onerosa sit et subitam defatigationem ^{h)}) quae morbi particula est, inducat: Proinde ipsa natura, cum morbos, ex plethora subsecuturos, prospiciat, fontes excitat sanguinis, quos sponte scaturientes nefas est opprimere, vti haemorrhoidum sinistra medicatio id clare docet: ⁱ⁾) Sequitur naturae doctrinam ars et venae sectiones auertendi morbi causa, si corpus fert, instruit, annique aetatibus ^{k)}) accommodat, si prophylacticae sint, nam venae sectiones morborum principiis oppositae temporibus adscribi haud possunt valentque semper vbi necessitas istas exigit, nisi satius sit diaetae regimine sanguinem

f) Αποκρίσεις κατὰ φύσιν, κοιλίης, ὕδρων, ὑδρώτος πτυάλης, μύξης, ὑσέρης, αἱμορροΐδων.

Excretiones secundum naturam, alui, vrinae, sudoris, salivae, muci narium, vteri, haemorrhoidum.

g) Σῶμα ὀταλασιπόρως διαιτωμένοισι, πληθωρικόν, ἐνδον μενόντων ὧν ἐχρῆν κενῶσθαι GAL. de causis morb.

Corpus hilariter nutritorum plethoricum, intus manentibus, quae oportebat vacuari.

h) Κόπος μετὰ πλήθους αἵματος γγ. λόγ. δ.

Lassitudo cum plenitudine sanguinis.

i) αἱμορροΐδας ἰηθέντι χρονίᾳς, ἣν μὴ μία διαφυλαχθῇ, κίνδυνος ὑδρῶπα, ἐπιγενέσθαι ἢ φθίσιν. HIPPOCR. Aph. Sect. 6. 26.

Cui haemorrhoides chronicae sanatae sunt, nisi, vna (e multis) seruetur (fluens) periculum, hydropem superuenire aut phthisin.

k) πλῆθος μὲν ἀθροίζοντος τῷ σώματι αἵματος ἀφαίρεσις κενῶν. ἐνίοις μὲν ἔν ἡρῆς εἰσβάλλοντος αὐτάρχεις κένωσις μία κατ' ἑκάστου ἔτος γινομένη, τισὶ δ' ἐπιτήδες καὶ δευτέρως φθινοπωρινῆς. GALEN. I. f. c.

Copia collecti in corpore sanguinis, ablatione imminuenda: Quibusdam ergo vere inchoante sufficiens euacuatio vna, singulo anno facta, quibusdam autem et altera autumnali opus est.

guinem imminuere. ^{l)} Est tamen ad motus sanguinis compescendos, nihil his, efficacius ^{m)} dummodo multi, dum sibi ipsis consulunt, venae sectionis ministerio abusi, vires haud prosternerent, debilibus enim haud conuenit sanguinem effundere. ⁿ⁾ Non minore prouidentia opus est, quod reliqua sanguinis vitia attinet, ne in flammam erumpant morborum igniculi per vniuersum vasorum systema sparsi. Insunt enim plerisque hominibus dispositiones quae aegritudinibus fauent, quorum aliae ad vasorum illam conditionem redeunt, qua transitus humorum impeditur, aliae autem a sanguinis ipsius textura dependent. Has diatheses, vti in variis vario modo discrepant, veluti totidem morborum germina considerare licet, cum quibus in perpetuo conflictu esse debet, qui magnos morbos euitare cupit. ^{o)} Huic scopo obtinendo generalia ista medicamenta, quae propter tenuitatem, hinc diluendi atque aperiendi efficaciam multum valent, inseruiunt, aquas puta foterias,

l) Εἰ μὲν γὰρ πάντες ὁμοίως αὐξηθῆεν χυμοὶ διὰ φλεβοτομίας μὲν ἢ κυριωτάτῃ καὶ μεγίστῃ κένωσις, ἑξῆς δὲ διὰ τρίψεων καὶ γυμνασίων καὶ λουτρῶν καὶ ἀσιτίας GALENVS ibid.

m) "Αἵματος δὲ τῷ ενοχλῶντος ὄντος τί ἂν εἴη φλεβοτομίας ἀμεινον. ACTVAR. Libr. 2. de spiritu animal. c. i.

n) Ἀδυνέα φλεβοτομῆν ἔχ' ἱκανῶς.

o) Συμβῶντι δὲ τεγνωθέντων τῶν ἐκκαθαρόντων πόρων, ἑτέροις ἐπιρρῦναι χώροις τὰ περιττώματα. GALEN.

Σέγνωσις βλάβη τῶν πόρων ἐφ' ἣ κωλύεται διαφορῆσαι τὰ περιττώματα, γίνεται δ' αὐτὴ δι' ἐμφραξιν ἢ πύκνωσιν ἢν δὴ καὶ μύσιν ὀνομάζουσι τῶν πόρων. ἴασις τῆς ταύτης διαθέσεως θερμαινόντες ἐστίν, συντονωτέροις τε γυμνασίοις χρητέον, ἐστὶ καὶ βαλανείοις θερμότεροις. GAL. ὕγ. λόγ. β.

Si enim omnes similiter augeantur humores, per venae sectionem quidem princeps et maxima euacuatio, deinde per frictiones exercitia et balnea et inedia.

Sanguine tumultuante, quid venae sectione praestantius.

Debili venam secare haud fas est.

Accidit autem angustiam habentibus, quibus humores purgantur, viis, ad alias partes defluere excernenda.

Angustia vitium pororum, quo impeditur exhalari excernendum, fit autem illa per infarctum vel condensationem, quam et clausuram pororum appellant, Cura eiusmodi dispositionis ad morbos, calor est, intensioribus ergo exercitiis vtendum, etiam calidioribus balneis.

C 3

terias, quarum in conuertenda morboſa diatheſi magna penes veteres fuit autoritas, ^{P)} pharmacis enim vti, therapiae magis quam prophylaxeos negotium eſt. Plurimum tamen ad opprimendos morbos valet vitae regimen et ordinata diaeta, de qua, veluti ad prophylaxin facit, proxime ſcribam, cum ea, quae ſuper hoc argumento exponenda ſuperſunt, pagella haec haud capiat, quam commendationi publicae eius debeo, qui ſcribendi opportunitatem fecit: Eſt ille

I V V E N I S
PRAECLARISSIMVS ATQVE NOBILISSIMVS
D O M I N V S
FRANCISCVS GRVTZMACHER
MEDICINAE BACCALAVREVS DIGNISSIMVS

Ille enim ad iſtum quem nunc capeſſit honorem academicum ita progreſſus et in perpetua morborum, qui mentem

P) τὰ λυτρὰ γλυκέων ὑδάτων θερμαινόμενα, ἐξῆς δὲ τὰ ψυχρὰ, ἢ ὅπως τὰ αὐτοφυέα ὀνομαζόμενα τὰ δὲ ζέοντα τὰ χλιαρὰ τὰ δὲ ψυχρὰ.

Ψυχρολυσία ἀρχομένη θέρης πρὸ τῆς χειμῶνος ἐν ᾧ παντὶ τῷ μεταξὺ χρόνῳ. GALEN. ὕγ. λόγ. α.

Conſulit GALENVS αὐτοφυέα ὕδατα θερμὰ ſponte naſcentes thermales ὕδατων λόγ. α. et alibi λόγ. ζ. πηγὴν φαρακώδεως ὕδατος fontem medicatarum aquarum.

τῶν αὐτοφύων λυτρῶν τὰ μὲν ἐστὶ νιτρώδη τὰ δὲ αἰμυρὰ τὰ δὲ τυπτηριώδη τὰ δὲ θινώδη τὰ δὲ ἀσφαλτώδη τὰ δὲ χαλκώδη πὰ δὲ ſιδηρίζοντα - τὰ θινώδη νέρων μαλακτικά καὶ θερμαντικά καὶ πόνων παρηγορικά - τὰ δὲ ſιδηρίζοντα ſομάχω καὶ ſπληνὶ χρίσιμα.

PAVLVS Lib. I. β. περὶ τῶν αὐτοφύων λυτρῶν.

Balnea dulcium aquarum calefacta inde frigida, hinc eodem modo ſponte naſcentia dicta tam calida, quam tepida quam frigida.

Frigida lauandum, incipiente aeſtate ante hyemem omni, quod intercedit tempore.

Sponte naſcentium balneorum alia quidem nitroſa, alia falſa alia de atramento quid habent, alia ſulpharea ſunt, alia bituminofa alia de aere alia ferro participant: Sulphurea tendinum ſunt emollientia, et caleſatientia et doiorum lenitiua, quae ferri partem habent, ventriculo alieni vtilia ſunt. PAVLVS AEGINETA de Balneis ſponte naſcentibus.

tem corrumpunt prophylaxi ita versatus est, vt nunc aliis ad vitam liberaliter ac honeste ducendam exemplo esse possit. Enarranda erunt quae illi huc vsque euenerunt vitae commoda et quae a Summo Nomine, rerum humanarum Moderatore, sibi data, pius gratusque celebrat. Est aliquod commendationis genus in eo positum, vt quis patriam nactus sit ciuium virtute claram. Id nostro datum fuit: Natus enim est Gedani libera et perantiqua vrbe, celeberrimo orbis et quantum ad merces et quantum ad literas emporio. Anno a recuperata salute MDCCLXX. Patre factus est FRANCISCO supellectilis ex auro et gemmis instruendae perito artifice inque gemmarum cognitione versatissimo; Mater eum genuit DOROTHEA CONSTANTIA ex gente SCHMIDIANA: Mature ad diuos excessit Pater, sed alius, nisi natura, animo tamen, Pater, a matre secunda vota celebrante datus est BENIAMIN EPHRAIM SCHMIDIVS: Hic nostrum, post Sanctae Religionis scientiam, scholasticis doctrinis imbutum, ad externos misit, vt mature disceret gentium mores et vitae rationes, iuxta quas et suam componere possit: Magna in Nostrum fiducia esse debuit, quem scirent parentes tenera ista aetate vitiis popularibus in peregrinatione imbui haud posse, insignis, etiam candor animo nostri inesse debuit, qui tantum sibi ipsi confideret. Suscepit ergo per Belgium, Britanniam perque Germaniam itinera, et intellexit, cum variorum hominum vitae genus conspiceret, nulli, nisi qui literas colit, bene esse: Obfirmavit adeoque animum in ea quam sibi veluti ingenitam habuit sententia, Musarum castra sequi, quamuis si audire voluisset alios expeditissimam ad diuitias et lucrum viam habiturus erat. Verum praeualuit scientiarum amor nec ex animo eius euelli vlla ratione potuit. In patriam adeoque redux, studia, quae ab humanitate nomen habent aggressus est suasque fecit, priuata institutione vsus Viri amplissimi M. KEMNAE patriae scholae, quae a Maria Virgine dicitur Rectore bene merente. Iam medicinae studio se dedicauerat, cuius primas lineas ipsi duxit

ANNAE MEDICAE AUCTOR ET

xit

xit Vir experientissimus, ADAMVS KVL MV S, illustris Gedanensium gymnasii Professor Celebris, et anatomen ab eo, Physiologiam autem et Chirurgiam ab Experientissimo IOH ANNE ERNESTO KVL MO, patriae urbis protomedico, accepit. Ipsam artem Lipsiae excolere et perficere decreuerat, huc adeoque se contulit Anno M DCC XLIV, et fasces tunc, vti nunc quoque cum laude gerit, tenente CHRISTIO Magnifico Academiae nostrae Rectore, nomen inter liberalium artium cultores professus est: Superuacaneum foret, quibus magistris vsus sit, prolixius enarrare, omnibus enim vsus est, gauisque sunt de hoc suo discipulo praeceptores singuli dum per quadriennium catenato labore omnes artis salutaris partes emensus est. Huius suae industriae primam lauream superiore anno, impetrata Baccalaurei dignitate, ab ordine medicorum, meruit. Hoc anno sub praesidio Excellentissimi Collegae nostrae LVDWIGII *de humore cutem inungente* differuit, hinc Lectiones pro Licentia super argumento *de medicamentorum topicorum usu* habuit, tandemque altero, quod rigorosius, examine stetit. Non reticendae sunt discipulorum eruditione inclarescentium laudes; Meretur illas, si quis vnquam, Candidatus Noster, nam ex vtroque tentamine excessit, omnium, qui experimenta de eo capiebant, applausum secum auferens; Merebitur illas vna cum Titulo academico, quem ambit, vberius. Dies enim illi dictus est huius mensis XVI, quo suam *de ossium medulla* dissertationem, moderante laudato LVDWIGIO, cuius in se merita praedicat, SINE PRAESIDE, quod illi in honorem, vti aliis qui ita faciunt, cedit, defendet. Hanc Panegyrim publicam vt RECTOR ACADEMIAE MAGNIFICVS, COMITES ILLVSTRISSIMI, VTRIVSQUE REIPVBLICAE PROCERES, Generosissimi ac nobilissimi Commilitones, sua praesentia solemnem reddere velint, Ordinis Medicorum, meo et Candidati nomine, ea qua par est obseruantia, rogo atque obsecro.

EX OFFICINA LANGENHEMIANA.

~~vgl. 225, 4 H~~

Path. gen. 817⁵

